

Θανάσης Κ. Παππάς

Θεσσαλονίκη 18.06.2003

αρχιτέκτων

ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΤΕΓΗ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η «δεύτερη γραμμή παραγωγής»

Μεγάλη σύσκεψη **όλων** των φορέων της Θεσ/νίκης **με όλη** την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, πραγματοποιήθηκε στις 26 Μαΐου με σκοπό να αντιμετωπιστούν τελικά (;) τα προβλήματα της κατασκευής νέων διδακτηρίων στο Νομό.

Εντοπίστηκαν προβλήματα **στο βαθμό υλοποίησης** του προγράμματος, το οποίο από το 1998 διαμορφώνεται για να λάβει τα χαρακτηριστικά ενός «6ετούς επιχειρησιακού προγράμματος σχολικής στέγης 2000-2006» συνολικής χρηματοδότησης 70 δις δρχ. Προβλήματα ανέκυψαν και στην «πρώτη γραμμή παραγωγής» από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και γι' αυτό προτάθηκε από την Πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας ειδική διάταξη Νόμου για σύναψη προγραμματικών συμβάσεων μεταξύ Δήμων και ΟΣΚ , για τη μελέτη – επίβλεψη – κατασκευή κάθε είδους διδακτηρίων με στόχο να μπει μπροστά μια «δεύτερη γραμμή παραγωγής» διδακτηρίων, από τους Δήμους αυτή τη φορά.

Βέβαια στο σ/ν αναφέρεται ότι ο ΟΣΚ θα παρεμβαίνει **και στη διαδικασία κατασκευής** σε συνεργασία με το Δήμο πλην όμως ο Υπουργός στο έγγραφό του προς τους φορείς δεν παραλείπει να αναφέρει πως «... ο ΟΣΚ **δεν μπορεί να έχει ανάμιξη στη διαδικασία δημοπράτησης και κατασκευής...**». Ας το παραλείψουμε όμως αυτό.

Βρισκόμαστε κατά τα φαινόμενα μπροστά **σε ένα γιγαντιαίο πρόγραμμα με πολλές γραμμές παραγωγής**, των οποίων μάλλον ο ιμάντας μένει σχεδόν ακίνητος. Σχεδόν ακίνητος γιατί «η τροφοδοσία» με τις απαραίτητες μελέτες έχει προβλήματα, αφού κατά κακή μας τύχη η διαχειριστική επιτροπή της Περιφέρειας ασκεί ουσιαστικά έλεγχο **για την ύπαρξη πλήρων – με την τυπική έννοια του όρου – μελετών.**

Για την εκκίνηση της πρώτης γραμμής παραγωγής η Ν.Α. (η προηγούμενη διοίκηση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης) ανέσυρε ότι μελέτες τυποποιημένες υπήρχαν, τις «ημιτελείς» μελέτες της Δ/σης ΤΥ **και τις υπέβαλλε σε επεξεργασίες «μηχανογραφικού χαρακτήρα»**, αναθέτοντας «μελέτες με το κομμάτι» και με παράτυπες διαδικασίες, λόγω του επείγοντος. Στόχος να εγκριθούν από τη διαχειριστική επιτροπή. Είναι βέβαιο ότι οι μελέτες αυτές ακολουθούν την παράδοση των παλιών μελετών που προσαρμόζονται σε κάθε τόπο, σε κάθε ιδιομορφία οικοπέδου κι εύκολα εντάσσονται στο αστικό περιβάλλον με τα όποια χαρακτηριστικά και ιδιομορφίες. Είμαστε καταπληκτικοί και σε αυτό!

Ετσι παρότι τα 70 δις αναμένουν κάτι δεν πήγε καλά και προκειμένου να ξεκινήσει η «δεύτερη γραμμή παραγωγής» προωθούνται οι νέες ρυθμίσεις.

Αν και από τον κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων η Τ.Α. είναι αρμόδια – μεταξύ των άλλων – και για κατασκευή σχολείων, προτιθέμεθα όμως ως Υπουργείο Παιδείας να θεσμοθετήσουμε τη δυνατότητα σύναψης προγραμματικής σύμβασης μεταξύ ΟΣΚ και μεμονωμένων ΟΤΑ όπου :

- Ο ΟΣΚ θα λάβει την άδεια του Υπουργείου για την έγκριση σύμβασης προγραμματικής σύμβασης
- Ο Δήμος θα συμβληθεί με τον ΟΣΚ , τον οποίο θα προσλάβει ως τεχνικό σύμβουλο για την εκπόνηση της μελέτης ψάχνοντας ταυτόχρονα πώς θα πληρωθεί ο ΟΣΚ για το τεχνικό έργο που θα παράσχει
- Η μελέτη θα εκπονηθεί, σε κάποιο χρονικό διάστημα, θα παρακολουθηθούν όλα τα στάδιά της από την επιβλέπουσα υπηρεσία, (την Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου), υποθέτοντας ότι ο τεχνικός σύμβουλος θα μεταβαίνει συχνά στη Θεσ/νίκη για την υλοποίηση της σύμβασης
- Τέλος θα γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες (οικοδομική άδεια – λοιπές εγκρίσεις) και η προϊσταμένη αρχή (ο Δήμος δηλαδή με την Τεχνική του Υπηρεσία) θα αρχίσει την κατασκευή του έργου.

Αν ο Δήμος αυτός δεν έχει συγκροτημένη ΤΥ τότε τίθεται και ζήτημα στην έναρξη κατασκευής και υλοποίησης του έργου. Θα πρέπει να αναζητηθεί επιβλέπουσα υπηρεσία.

Θα μπορούσε κάποιος να αναρωτηθεί γιατί δε συνάπτονται προγραμματικές συμβάσεις μεταξύ των τριών (Υπουργείο – Νομαρχία - Δήμος) ή καλύτερα μεταξύ Νομαρχίας και Δήμου για την ταχύτερη υλοποίηση του προγράμματος. Αλλά αυτό ας το παραλείψουμε.

Διαφαίνεται επομένως πως και η δεύτερη γραμμή παραγωγής δεν θα ξεκινήσει απρόσκοπτα παρότι η ηγεσία του Υπουργείου προτίθεται να νομοθετήσει τη σχετική διάταξη. Η Ν.Α. και η αρμόδια Υπηρεσία, η Δ/ση ΤΥ θα περιοριστεί στην πρώτη γραμμή με όσα εφόδια παρασχέθησαν από τις «μηχανογραφικές επεξεργασίες» της προηγούμενης διοίκησης.

Στο μεσοδιάστημα αυτού του «προτσές» επισκέφτηκα την Κύπρο προσκαλεσμένος από το Σύλλογο Αρχιτεκτόνων Κύπρου για κάποιες εκδηλώσεις και συναντήσεις.

Σε μια εκδήλωση απονομής βραβείων αρχιτεκτονικής βραβεύτηκε ο αρχιτέκτων Πεύκιος Γεωργιάδης, που σήμερα είναι Υπουργός Παιδείας. Σε μια συνέντευξή του λοιπόν αναφέρει : «Το

θέμα στην υλικοτεχνική υποδομή δεν είναι ποσοτικό άλλα ποιοτικό. Πρέπει να υπάρχει ο κατάλληλος αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, η συνεχής φροντίδα για συντήρηση.

Σε κάθε αρχιτεκτονικό σχέδιο πρέπει πρωταρχικά να πλανιέται η μορφή του μαθητή και το σύγχρονο σχολείο δεν πρέπει να αποτελεί απλή στέγη μαθητών αλλά ένα περιβάλλον ιδιαίτερα δημιουργικό που διευκολύνει σημαντικά τη λειτουργία της μάθησης».

Σημειώνω παρεπιπτόντως ότι στην Κύπρο όλα τα κτίρια δημόσιου ενδιαφέροντος – και τα σχολεία – κατασκευάζονταν μετά από διενέργεια αρχιτεκτονικού διαγωνισμού.

Οφείλω πάντως να σημειώσω πως και η δική μας πολιτική ηγεσία μιλά για την ποιοτική ανασυγκρότηση του σχολείου στην καθημερινή του λειτουργία, για ολοήμερο σχολείο στην καθημερινή του λειτουργία, για αύξηση των ωρών της ενισχυτικής διδασκαλίας κ.α.

Κανείς και σε καμιά φάση των γραμμών παραγωγής δεν μίλησε για το ίδιο το σχολείο, για την αναγκαιότητα της ολοκληρωτικής αλλαγής πλεύσης καθώς η εμπειρία στην Θεσσαλονίκη είναι απογοητευτική.

Η βασική πολιτική ετών σχετίζεται με τις επί τροχάδην μελετοκατασκευές, με την υλοποίηση τυποποιημένων μελετών των οποίων το αισθητικό – λειτουργικό αποτέλεσμα είναι τα κελύφη που βιώνουμε, που δεν προσομοιάζουν με εκπαιδευτικά κτίρια, ούτε εξυπηρετούν τους αναλυτικά αναφερόμενους εκπαιδευτικούς στόχους. Αναφέρουμε ενδεικτικά το εκπαιδευτήριο του 8^{ου} Γυμνασίου στη νέα παραλιακή λεωφόρο!

Προκύπτει επομένως αβίαστα το συμπέρασμα πως τα θέματα πολιτισμού δεν καθορίζονται αποκλειστικά με οικονομοτεχνικά στοιχεία, με προκατασκευασμένα σχολεία παλαιών εποχών, με αυθαιρεσίες στις εγκρίσεις, στις μελέτες, στις οικοδομικές άδειες με ανούσιες τελικά κατασκευές. Η σύγχρονη ιστορία της Θεσ/νίκης στον τομέα των σχολικών κτιρίων πιστοποιεί την γραφειοκρατικοποίηση όλων των δημοσίων διαδικασιών κι επαληθεύει πλήρως τη φθίνουσα πορεία των δημοσίων παρεμβάσεων.

Και μόνο η σκέψη **για εκπόνηση άρτιων μελετών**, για προώθηση και προβολή των αρχιτεκτονικών ιδεών **και η οριστική αποκόλληση από παρωχημένα πρότυπα** προκαλεί, θεωρείται ουτοπική και μη συσχετιζόμενη με τα σημερινά οξυμένα (και χθεσινά) προβλήματα της σχολικής στέγης.

Ενδεχόμενη δεύτερη σκέψη για το ποια είναι η «παραγωγή» σχολικών κτιρίων στη σύγχρονη περίοδο της Θεσ/νίκης, ποιός είναι αθροιστικά ο απολογισμός, προκαλεί μεγάλη θλίψη.

Δυστυχώς εκτός κάποιων μεμονωμένων ίσως περιπτώσεων, με βεβαιότητα μπορούμε να αναφερθούμε μόνο στη βενιζελική τετραετία 1928-1932 και στην κατασκευή σχολείων που αποτελούν δείγματα αρχιτεκτονικής δημιουργίας (Ικτίνου και Καρ. Ντηλ του Ν. Μητσάκη, περ. Βαρδαρίου του Θ. Βαλεντή, πειραματικό του Δ. Πικιώνη).

Βέβαια, εκείνα τα χρόνια η κρατική παρέμβαση εκδηλώθηκε μέσω της αρχιτεκτονικής, για μεγάλες δημόσιες παρεμβάσεις, και για τα σχολεία.

Σήμερα, η απαξίωση της αρχιτεκτονικής συνδυάζεται με το πλήθος των ανωνύμων και ανούσιων τεχνικών έργων που δεν έχουν φυσιογνωμία, δεν έχουν ψυχή, παρότι οι επενδύσεις στον τομέα είναι πολλές.

Από τα τόσα δις ελάχιστα ψίχουλα ήταν αρκετά για ένα αξιοπρεπές πρόγραμμα σχολικών κτιρίων με πλήρεις μελέτες και καλές κατασκευές.

Η αντικατάσταση της πολιτικής των κατασκευών με αυτήν της ποιότητας των έργων και παρεμβάσεων μέσω της αρχιτεκτονικής είναι το ζητούμενο. Η μελέτη και η κατασκευή των έργων δημοσίου συμφέροντος έχουν μεγάλη πολιτιστική αξία.

Τα λόγια του Κύριου Υπουργού Παιδείας μοιάζουν παράτερα με τη δική μας σπουδή για τρέχουσες κατασκευές κι ενεργοποίηση πολλών γραμμών παραγωγής, λες και πρόκειται για προϊόντα φασόν!

Προφανώς αυτός θα μείνει με την ιδέα πως σε κάθε αρχιτεκτονικό σχέδιο πρέπει να πλανιέται η μορφή του μαθητή. Εμείς εδώ ψάχνουμε να βρούμε το αρχιτεκτονικό σχέδιο, υπογεγραμμένο από αρχιτέκτονα και ομάδα μελέτης για πλήρεις στατικές, Η/Μ μελέτες και τεύχη δημοπράτησης.

Και απ' ότι φαίνεται θα ψάχνουμε για πολύ να εντοπίσουμε αξιόλογα δείγματα αρχιτεκτονικής για τα σχολικά κτίρια που θα κοσμήσουν το δομημένο περιβάλλον της Θεσ/νίκης και θα υπηρετήσουν τις εκπαιδευτικές λειτουργίες της σχολικής κοινότητας. Δυστυχώς!

Θανάσης Κ. Παππάς

Αρχιτέκτων

Αντιπρόεδρος Οργανισμού Θεσ/νίκης

Γεν. Γραμματέας Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων